16.9.2021

Eduskunnan talousvaliokunta

00102 Eduskunta

Asiantuntijalausunto - Hallituksen esitys HE 116/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja eräistä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönottoon liittyvistä määräaikaisista toimenpiteistä

Johdanto

Sähköjärjestelmän ja sähkömarkkinan toiminnan turvaamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että osapuolten välinen tiedonvaihto on toteutettu tehokkaalla ja luotettavalla tavalla. Tätä tavoitetta edistää merkittävästi sähkökaupan keskitetty tiedonvaihto. Sähkömarkkinan prosessien toimivuuden kannalta on oleellista, että kaikki osapuolet käyttävät keskitetyn tiedonvaihdon ratkaisua. Jos kaikki tiedot eivät ole saatavissa, estää se mm. taseselvitysprosessin.

Tiedonvaihtopalveluiden sujuvan käyttöönoton varmistamiseksi tarvitaan järjestelmän käyttöönottovaiheessa erillinen käyttöönottojakso. Siten tässä esitetyn lain voimaansaattaminen on hyvin perusteltua.

Lisäksi on hyvä tunnistaa, että tällaisten laajojen tietojärjestelmien käyttöönotossa voi ilmetä ennakoimattomia ongelmia. Laissa on tunnistettu tämä riski, ja määritelty, että tällaisissa tilanteissa käyttöönottojaksoa voitaisiin siirtää valtioneuvoston asetuksella. Tämä on perusteltu täsmennys.

Sähkömarkkinatiedon hyödyntäminen

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita käytetään ensisijaisesti sähkömarkkinan taseselvityksessä. Taseselvityksen tehtävänä on selvittää sähkömarkkinoilla toimivien osapuolten väliset sähköntoimitukset.

Kuten lainsäädännön perusteluteksteissä on todettu, keskitetty tiedonvaihto edistäisi uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kuten energiatehokkuuspalveluita, sähköautojen latausoperaattoreiden toimintaa ja kysyntäjouston tarjoamista markkinoille. Näiden mainittujen palveluiden lisäksi keskitetyllä tiedonvaihdolla kerättyä mittaustietoa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi arvioitaessa sähkötehon riittävyyttä Suomessa. Lisäksi on hyvin todennäköistä, että laaja tietoaineisto (ns. big data) synnyttäisi uusia innovaatioita ja siten tuotteita ja palveluita, jotka eivät ole vielä näköpiirissä. Näiden innovaatioiden kehittämisessä nykyisten sähkömarkkinaosapuolten ohella ns. kolmannet osapuolet (palveluntarjoajat, ICT toimijat) ovat todennäköisesti aktiivisia toimijoita. Tällaisista uusista palveluista on mahdollista kehittää uutta liiketoimintaa myös vientimarkkinoille.

Lainsäädännössä ei kuitenkaan eksplisiittisesti tuoda esille kolmannen osapuolen mahdollisuuksia hyödyntää tietoaineistoa. Oleellista tässä on varmistaa, että lainsäädäntö ei ole esteenä uusien energiatehokkuutta, kestävyyttä ja toimitusvarmuutta tukevien palveluiden kehittämisessä.

LUT-yliopisto
LUT University **lut.fi**

Yliopistonkatu 34 | Mukkulankatu 19 | tel +358 294 462 111 | Y-tunnus 0245904-2
FI-53850 Lappeenranta | FI-15210 Lahti | ALV/VAT FI 02459042

Loppukäyttäjien neuvonta

Lakiluonnoksessa (22 §, 3 momentti) todetaan:

Loppukäyttäjille on ennen mittauslaitteiston asentamista annettava asianmukaista neuvontaa ja tietoa mittauslaitteiston hyödyntämisestä sekä henkilötietojen keräämisestä ja käsittelystä Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön sekä sitä täydentävän kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Loppukäyttäjien neuvonta, jolla pyritään edistämään energiatehokasta ja kestävää sähkönkäyttöä on ensiarvoisen tärkeää. Tässä on kuitenkin syytä huomata, että loppukäyttäjällä ei välttämättä ole pääsyä itse mittauslaitteistoon, ja mittauslaitteiston hyödyntäminen tapahtuukin yleensä on-line tai mobiilipalveluilla. Lisäksi lähes kaikilla sähkönkäyttäjillä on jo nykyisin etäluettava sähkönmittauslaitteisto. Siten neuvonnan kytkeminen mittauslaitteiston asennukseen ei ole perusteltua. **Mittauslaitteiston hyödyntämisen sijasta loppukäyttäjille tulisi antaa neuvontaa ja tietoa mittaustiedon hyödyntämisestä.**

Yhteenveto

Sähkömarkkinoiden keskitetty tiedonvaihto on tärkeää markkinan sujuvuuden kannalta. Siten lakiesitys on hyvin perusteltu.

On kuitenkin hyvä huomioida, että keskitetyllä tiedonvaihdolla kerättävää tietoa voidaan käyttää nykyisten sähkökaupan prosessien ohella uusissa palveluissa. Siten on tärkeää, että lainsäädäntö ei estä kolmannen osapuolen pääsyä tietoihin, siten että tietoturva tai loppukäyttäjän yksityisyys eivät vaarannu. **Lainsäädäntö ei saa olla esteenä uusien energiankäytön kestävyyttä edistävien palveluiden kehittämiselle.**

Lainsäädännössä ehdotetaan loppukäyttäjille annettavaa neuvontaa. On syytä tunnistaa, että neuvontaa tulee antaa nimenomaan mittauslaitteiston mahdollistamien palveluiden käyttöön, ei itse mittauslaitteiston käyttöön. **Siten ko. lainkohdassa neuvontaa ja tietoa ei tulisi linkittää mittauslaitteiston asennukseen.**

Lappeenrannassa 16.9.2021

Samuli Honkapuro

professori, energiamarkkinat

Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT